

Factsheet:

Toelatingsproces gewasbeschermingsmiddelen en de menselijke gezondheid

(versiedatum: juni 2014)

Voor aanvullende informatie, zie ook Agrodis factsheets:

- Toelatingsproces gewasbeschermingsmiddelen.
- Toelatingsproces gewasbeschermingsmiddelen en bijengezondheid.

Toelatingsproces en de menselijke gezondheid (o.a. omwonenden)

Om voor toelating in aanmerking te komen moet de fabrikant of importeur van een middel een uitgebreid dossier aanleveren bij het Ctgb. De menselijke gezondheid neemt een belangrijke plaats in binnen dit dossier. Men kijkt daarbij momenteel naar gezondheidsrisico's voor:

- toepassers, zowel beroepsmatige toepassers als particuliere personen;
- werkers die, enige tijd na toepassing, werkzaamheden in het gewas verrichten;
- beroepsmatige omstanders en passanten, dat wil zeggen personen die zich in verband met het uitoefenen van hun beroep in of pal naast een gebied bevinden waar gewasbeschermingsmiddelen worden toegepast of kort geleden zijn toegepast. Hun aanwezigheid heeft niets te maken met het toepassen van het gewasbeschermingsmiddel, maar door de plaats waar ze zich bevinden kunnen ze toch worden blootgesteld;
- omwonenden van kassen (wordt beoordeeld met een Nederlandse methode);
- consumenten van bespoten voedselgewassen.

Blootstellingsschattingen tijdens het toelatingsproces

In het toelatingsproces wordt voor toepassers, werkers en beroepsmatige omstanders en passanten vooral met modelberekeningen een schatting gemaakt van de verwachte blootstelling aan gewasbeschermingsmiddelen, op grond van de door de fabrikant voorgestelde toepassingswijze. Het gaat hierbij om kortdurende piekblootstelling en om herhaalde blootstelling aan lagere doses. Bij toepassing van een middel in een voedselgewas wordt ook de blootstelling van consumenten geschat. In de berekeningen gaat men ervan uit dat beroepsmatige omstanders en passanten geen persoonlijke beschermingsmiddelen of kleding dragen. Niet-beroepsmatige omstanders en passanten (waaronder kinderen) blijven buiten beschouwing.

Start blootstellingsonderzoek

De Gezondheidsraad heeft recent geadviseerd om te onderzoeken in welke mate mensen die in Nederland rond velden met bollen- of fruitteelt wonen, blootstaan aan gewasbeschermingsmiddelen. De huidige toelatingsprocedure bevat geen aparte beoordeling van de gezondheidsrisico's voor omwonenden en hun kinderen. In Nederland wonen ongeveer negentigduizend mensen binnen 50 meter van een bollen- of fruitperceel. De gezondheidsrisico's van omwonenden kunnen pas worden beoordeeld nadat eerst een grootschalig onderzoek naar de blootstelling is gedaan. Hiervoor zijn meerdere meetrondes nodig bij omwonenden en bij bollen- en fruittelers en hun leefomgeving. Dit blijkt uit een studie van het RIVM.

Het RIVM adviseert om metingen in urine, (binnen)lucht, huisstof en op moestuingewassen en gazons te verrichten. Door die gegevens te combineren, kan een beeld worden verkregen van de mate waarin mensen zijn blootgesteld en welk aandeel de diverse bronnen daarin hebben. De te onderzoeken regio's worden bepaald met behulp van registers voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen waaraan kan worden ontleend waar veel wordt gespoten. Daarnaast wordt met behulp van Geografische Informatie Systemen gelokaliseerd waar veel mensen dicht bij percelen wonen. De RIVM-studie beschrijft verder hoe de te meten middelen kunnen worden geselecteerd en welke gegevens en meetmethoden beschikbaar zijn. Een pilotstudie op kleine schaal is nodig om inzicht te krijgen in de praktische uitvoerbaarheid en de kosten.

Vanwege het complexe karakter van dit onderzoek en de uiteenlopende benodigde expertise, adviseert het RIVM om er een consortium van onderzoeksinstituten voor te vormen. Daarnaast wordt aanbevolen bewoners en belangenbehartigende organisaties bij het onderzoek te betrekken. Het onderzoek moet bovendien aansluiten bij activiteiten die inmiddels zijn ingezet voor duurzaam gebruik van gewasbeschermingsmiddelen.

Waar baseren omwonenden hun zorgen op?

Een categorie omwonenden laat steeds vaker blijken dat zij zich zorgen maakt over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in hun omgeving. Het is belangrijk dat deze zorgen serieus worden genomen. Deze zorgen komen ergens vandaan en een goede buur is beter..! Zie hiervoor ook de flyer ([hyperlink](#)) die is opgesteld samen met Nefyto en LTO. Waarom omwonenden zich zorgen maken is zeer divers en lastig aan te geven. Het is een gevoel dat deels op feiten is gebaseerd. Naast de informatie en tips die worden gegeven in de genoemde flyer kunt u gebruik maken van onderstaande:

- Stelt u zich gelijkwaardig (o.a. qua houding en positie) op tot de bezorgde persoon.
- Ga tijdens een rustig moment (bv. buurtbarbecue) het gesprek aan en geef informatie over de (komende) situatie.
- Probeer duidelijk te krijgen waarop de zorgen zijn gebaseerd.
- Probeer de ander niet te overtuigen van uw gelijk.
- Luister naar elkaar, toon begrip en wees bereid om het op te lossen.

Het is daarbij belangrijk om rekening te houden met de verschillende manieren waarop het 'risico' wordt beleefd (risicoperceptie). Verschillende mensen ervaren eenzelfde onderwerp vaak op een heel verschillende manier. Hierbij kunt u als voorbeeld het roken nemen. Dit wordt vaak door rokers en mee-rokers heel verschillend ervaren. Een vergelijking kan worden gemaakt tussen een bewoner en een omwoner. Elementen die een rol spelen bij het ervaren van een risico als hoog of laag zijn:

Laag	-	Risico	-	Hoog
Laag	-	Vrijwilligheid	-	Hoog
Laag	-	Beheersbaarheid	-	Hoog
Laag	-	Openheid	-	Hoog
Laag	-	Vertrouwen	-	Hoog
Laag	-	Catastrofe	-	Hoog
Laag	-	Voordelen	-	Hoog

Een makkelijke oplossing is er niet. Wel een richting. Die begint met elkaar serieus nemen. De professionals zijn niet klaar met de constatering dat het 'allemaal emotie is'. Alleen voorlichting is niet genoeg voor een echte dialoog. Daar hoort ook bij: serieus rekening houden met de behoeftes én angsten van omwonenden. Maar 'burgers' kunnen er niet omheen dat het platteland economisch gebruikt wordt en dat gewasbescherming bij moderne landbouw hoort. Geven en nemen, er zit niks anders op.